

feLUGOSSY László
ez 1 ilyen
körforgás elmélkedés

A művészetnek nem célja van, hanem oka, ahogy Kassák Lajos mondta.

Kell-e egyáltalán művészet?

Művészet nélkül olyan lenne ez a földi élet, mint amilyen nem, – gondolta ezt az első barlangfestő.

Ki a művész, a mindenki művész világában, vagy csak a majdnem mindenki művész fogalmával vagyunk képesek betelni?

Művész-e az álművész, aki csak színleli, hogy művész?

Művészet-e a nemművészet művészet, ami valójában nemművészet-művészet,

a kétségtelenül lejáratott szavak és fogalmak ellenére?

Gondoljuk azt, hogy a művészet a legnagyobb adomány, esetleg a legnagyobb paradoxon, amibe bele is lehet halni...

a vonal a lényeg,
amelynek az egyenes a lényege,
a lényeges vonal még görbén is egyenes,
a szemek szeretik a vonalak szelíd látványát,
amelyek vizuális versekké állnak össze,
ahogy a költészet lényege is lehet maga a vonal...
(hommage Gubis Michel)

A tegnapi mélyedés talán jobb volt, mint a mai.

(A vers elhangzott 2019. november 6-án Sárospatakon, az Újbástya Rendezvénycentrumban, Gubis Mihály képzőművész emlékkiállításán. A bevezető szöveg először itt olvasható, mert feLugossy László a leírtaktól eltérve, szabadon beszélt.)

TUSNÁDY László
Négyszáz éve született
Zrínyi Miklós

1. Ne bánts a magyart!

Kellett, hogy ezt valaki elkiáltsa. Még akkor is, ha olykor az úr sem felel a sok, iszonyú jajszavára. Mohos századok könnyeket nyelnek el. Száz évvel ezelőtti sebek is újra felszakadnak. Ki hogyan ünnepelte akkor a háromszázadik évfordulót? Eleink idézték nemzeti hőszünetet, ezt a születésnapot, mert érezték, hogy álm-lidércek szabadultak el. Mi is ezt tesszük most, mert aki oly tiszta szívvel mondja, oly szent érveléssel zengi ezt a felkiáltást, ezt a mondatot, mint ahogyan a megfogalmazója tette, az reményt ébreszt bennünk. „Natus est!” – „Megszületett!” – Közénk jött, ki hitünk és nemzetünk véd-bástyája, jövőnknek a szent kontinentális alapzata lett.

Mélyből emelkedett fel a magasba. Igaz, rangja szerint ő nagyon is fent volt, de eltiportak élén lenni nem kenyerere a szabadság szerelmesének. Társainál jobban érezte a vas-pata keményét, a magyar sors könyörtelenségét. Születése előtt – jóval korábban reánk zúdult az irgalmatlanság-jéghegy, a „Két ellenség a Duna-két-parton” gyilkos végzete.

Panaszszavak fakadhatnak fel vég nélkül, de ezek nem lennének méltók hozzá. Ő szembenézett a bős áraddal, a több föld-résről gyűlt tébolyult rajongással. Lényében, egész valójában a reneszánsz tavaszi lángja lobogott. Ám a kor örvénylése, káosszal fenyegető turbulenciája barokk irodalmunk legnagyobb alakjává tette, avatta azzal, hogy

kardja után tollat ragadott a kezébe – leg-alábbis egy időre.

Május elsején lesz a jeles születésnap. Tünődhetünk azon, hogy mit képviselt, mit valósított meg, mivel éltet, lobogtat minket az a hajdani költő, író és hadvezér. Tovaörvénylő létünk, történelmünk szellemi óriásokat tár elénk a múltból. Olyan ősoket, kiknek a „sas-lakára” ha feltekintünk, érezzük gyengeségünket, még a képzeletünk is csak szédeleg.

Így vélte ezt Kölcsey Ferenc. Korábban népdalaink sólyomszárnyán akart magasba szállni. Érezte a közegellenállást: nehéz egy némaságra ítélt nép rácsokkal elzárt szívéből dalforrást fakasztani. Nehéz időkövületbe foglalt nagyjainkról méltó emléket állítani.

Ezt érezte meg a költő, író, a hadvezér Zrínyi Miklós. Ez a tény figyelmeztette arra, hogy népünknek nincs még Homérosza, Vergiliusa, Tassója. Pedig talán volt, vagy lehetett volna. Későbbi nagy költőnk, Arany János lélek-szívdobbanásunk hőskölteményét sejtette meg legbecsesebb irodalmi emlékeink, töredékeink alapján. A nándorfehérvári harangzúgás ébresztette fel Janus Pannonius vágyát, hogy eposzt írjon Hunyadi Jánosról, de jámbor, nemes szándékából nem lett megvalósulás.

Zrínyi Miklós állt az idő viharában, és érezte a hiányt, amely orkánként söpört végig a Kárpát-medencén: nincs méltó, nagy összegező énekünk múltunk fontos pillanatairól. Pedig meg kell állítani a rohanó